NER 141

KURYER LITEWSKI

w Wilnie we Czwartek dnia 26 Czerwca v. s. 1819 roku.

Obserwacye meteorologiczne.	Czas obserwacyi	Wysokość Barom.	wys. Ther. Reau.	Wiatry.	Odmia. w powie
	dnia 25 godz. 3 z połu.	27 cal. 11, 5 lin.	+ 23, stopn.	Zachodni	Pogoda
	— 25 godz. 10 wiecz.	27 — 11, 4 —	+ 19, —	Zachodni	Pochmur.
	— 26 godz. 5 z rana	27 — 10, 7	+ 17, 5 —	Południowy	Pochmur.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St. Petersburg, dnia 18 *czerwca.*

Wileński gubernator cywilny, rzeczywisty radca stanu, Xiążę *Drucki-Lubecki*, nayłaskawiey mianowany radcą taynym.

Członkowi głównego rządu szkół, rzeczywistemu rádcy stanu, *Mahnickiemu*, nayłaskawiey rozkazujemy bydź kuratorem uniwersytetu kazańskiego i jego wydziału.

Znaydujący się przy missyi drezdeńskiey w charakterze sekretarza poselstwa, radca dworu, baron *Barklay-de-Tolli*, nayłaskawiey mianowany kamerjunkrem dworu Jego Cesarskiey Mości.

Radca tayny poselstwa, minister Króla Jmci pruskiego przy dworze saskim, *Jordan*, nayłaskawiey mianowany kawalerem orderu ś. *Włodzimierza* 2giey klassy, a radca poselstwa królesko pruskiego, *Hoffmann*, kawalerem ś. *Anny* 2giey klassy z brylantami.

Radca wileńskiego rządu gubernialnego, radca dworu, *Dimitrjew*, nayłaskawiey mianowany radcą kolegialnym.

Nayłaskawiey mianowani kawalerami orderu ś. *Anny* 2giey klassy, marszałek powiatu słuckiego, *Niepokoyczycki*; tegoż orderu 3ciey klassy, *Marcinowski*, redaktor gazety Kuryera Litewskiego.

Jenerał major *Zagrjażski* naznaczony dowódcą 1szey brygady pierwszey dywizyi huzarow w nieobecności jenerała porucznika *Orurka*; jenerał major *Kabłukow* dowódcą pierwszey brygady 3ciey dywizyi kirysyerow, na mieyscu jenerała *Zagrjażskiego*; a na mieysce tego, dowódcą 1szey brygady 3ciey dywizyi dragonow jenerał major, Imeretyński Carewicz *Konstanty*; dowódca 1szey brygady 1szey dywizyi huzarow.

Cesarz Jegomość oświadcza zupełne swe zadowolenie dowodcom pułkow gwardyi: konnych strzelcow jenerał majorowi *Potapowemu*, i kirysyerow jenerał majorowi *Soroczyńskiemu*, za porządek znaleziony w tych półkach w czasie inspektorskiego ich obeyrzenia.

Dnia 9 czerwca wyjechał w dalszą drogę z *Moskwy* urzędnik poselstwa perskiego *Mahmed-Hasan Chan*.

Do *Nowogrodu*, przybył dnia 1go czerwca jenerał artyleryi Hrabia *Arakczejew*. Nazajutrz po obeyrzeniu woysk stojących obozem za miastem, był na obiedzie u cywilnego gubernatora. Do stołu zaproszeni byli: metropolita, duchowieństwo, woyskowi i cywilni urzędnicy, oraz znamienitsi kupcy; w ogóle osob 70.

Dnia 7 czerwca przejeżdżała przez *Wielkie-Łuki* do *Witebska*, Nayjaśnieysza W. Xiężna Wirtemberska.

Przez *Woroneż* około 25 maja przejeżdżał podróżujący piemontczyk, Hrabia *Karol Buduo de Gonzago*, w drodze do *Czerkaska*.

W *Astrachaniu* w przeszłym miesiącu wyszło przez komorę celną za granicę towarow prawie za 700,000 r. ass., a weszło za 163,400.

FRANCYA.

Paryż dnia 12 *czerwca.* Hrabina *Gothland* (Królowa Szwedzka) przybyła d. 6 b. m. do *Dijon*, zkąd d. 8 b. m. udała się w dalszą drogę przez *Auxonne*.

Xiążę *Hamilton*, pochodzący z znakomitey szlachty szkockiey, i bawiący teraz w *Paryżu*, chce (jak słychać) wskrzesić dawne prawa rodziny swojey, i bydź członkiem Izby parów francuzkich; w czém jednak dozna trudności.

Mowa, którą P. *Bignon*, miał w izbie deputowanych, gdy szła rzecz o wygnańcach, a którą teraz drukować kazał, zaostrzyła ciekawość publiczności; wszędzie rozmawiają o *straszney tajemnicy*, o którey w tey mowie namienił, a do którey wyjawienia dotąd jeszcze urzędownie wezwanym nie został. Każdy czyni sobie różne w tey mierze domysły, które większe lub mnieysze nieszczęście przepowiadają, albo też pewne znakomite osoby więcey lub mniey obrażają. Nie jednemu atoli wiadomą jest tajemnica jego, chociaż jey gazety tuteysze nie ogłosiły. Rzecz tak się ma: po powrocie Króla d. 8 lipca 1815, lękano się buntu w rozmaitych departamentach francuzkich, któryby mógł bydź przyczyną wielkiego krwi rozlewu, i do któregoby nayznakomitsi ludzie, piastujący urzędy podczas ostatniego rządu *Bonapartego*, należeli. Dla zapewnienia publiczney spokoyności, zawarto niejaki układ, w którym rząd królewski obowiązał się nie dochodzić ściśle, ani karać tych, którzy w ciągu ostatniego rządu *Bonapartego*, przysługi mu uczynili. Układ ten nie przyszedł do skutku, bo większa część członków izby roku 1815 składała się z zapalonych rojalistów. Wiedział o

tym układzie P. *Bignon*; był bowiem deputowanym przy jenerałach woyska sprzymierzonego, i piastował tymczasowie urząd ministra interessow zagranicznych. Nie znaydował się w *Paryżu*, kiedy uchwalono prawo przeciw Królobóycom, i kiedy wyszło urządzenie Królewskie z dnia 24 lipca przeciw wygnańcom; póżniey dopiero o tém się dowiedział. Dla tego to wyraził w mowie swojey: iż *opłakana fatalność przeszkodziła mu w ważnym nieszczęsnym czasie przytoczyć pewnego powodu;* to jest, kiedy wspomnione prawo zapadło i rzeczone urządzenie wydano. Ze zaś do nich dzisieysi ministrowie nie należeli, nie można więc im żadnych w tey mierze czynić wyrzutów. Zdaje się, iż wszyscy wygnańcy, otrzymają powoli wolność powrócenia do oyczyzny, co jednak nastąpi z łaski Monarchy, nie zaś na mocy jakiego prawa; nie wypada bowiem, aby Król, który sam tylko przez ministrów swoich może podawać projekta do praw, proponował ustawę przywołującą z wygnania tych, którzy brata jego na śmierć osądzili.

Na sessyi d. 9 b. m. zaczęły się obrady względem szczegółowych wydatkow ministeryum skarbu. Pierwszy artykuł o pensyach dożywotnich,wynoszących 11 milionow 800,000 frankow, żadnego nie doznał oporu. Z drugiego artykułu o płacy urzędników, w ilości 66 milionow 938,000 fran., chciała kommissya zmnieyszyć milion 500,000; czego jednak izba nie przyjęła. Trzeci artykuł o prowizyach w ilości 8 milionow od pieniędzy składanych na rękoymią, żadney nie doznał trudności. Czwarty artykuł o prowizyi od długu zwanym *dette frottante*,wynoszącey 10 milionow 317,000 frank., dał powod do żwawych sporow i rozstrzygnienie w tey mierze do następującey sessyi odłożyć musiano. Kommissya radziła na ten przedmiot uchwalić 7 milionow 500,000 franków.

Dnia 10 b. m. przyjęła izba większością kresek powyższy wniosek kommissyi. Pan *Perrier* wyrzucał Hrabiemu *Beugnot*, iż umyślnie nie pokazał się na sessyach. Piąty artykuł wydatkow ministeryum skarbu, tyczył się pensyi członków izby parów, w ilości 3 milionow frankow. Pan *Dumeulet* radził ją zmnieyszyć na 680,000 fr., lecz znaczną większością kresek uchwalóno 2 miliony. Arykuły: 6ty o 680,000 dla izby deputowanych i 7my o 240,000 fr. dla legii honorowey, przyjęto jednomyślnie. Osmy zaś o milion 243,000 fr. dla izby obrachunkowey, doznał oporu ze strony kilku członkow, którzy na coraz większe pomnażanie takowych wydatków zezwolić nie chcieli. Większością jednak i ten artykuł przyjęto. Artykuł 9ty o 151,000 frankow na kommissyą likwidacyyna, przeszedł bez trudności. Artykuł 10ty o 3 milionach na dalsze robienie katastru, dał powód Panu *Tronchon*, do zapytania się: jak się to dzieło posuwa? czyli taki pożytek przynosi, jaki sobie obiecywano? Podawał łatwieyszy i nie tak kosztowny sposób, aby kataster ogółowo, a nie cząstkowo robiono. P. *Lastours* przystawał tylko na 2 miliony; P. *Buen de Villeret* żądał 3 milionow, a 5 milionow w roku przeszłym. Hra. *Beugnot* oświadczył, iż kataster trwa już 10 lat, iż kosztował 60 milionow, iż może się jeszcze 20 lat pociągnąć, i jeszcze 60 milionow kosztować będzie; prosił nakoniec izby o zwrócenie uwagi na dwa plany, z których jeden on sam podał, a drugi Xiążę *Garcia*. Uchwaliła nareszcie izba większością kresek wyznaczone *budżetem* 3 miliony.

NIEMCY.

Z Sztuttgardu 14 czerwca.

Monarcha nasz zwołał Stany krajowe na dzień 13 lipca r. b. do *Ludwigsburga*, gdzie w zamku potrzebne czynią przysposobienia. W wydanym w tey mierze d. 10 b. m. uniwersale, oświadcza Król, iż gdy zachodzi wątpliwość, czyli większość zebranych ostatnią razą Stanów była rzeczywiście tłumaczem życzeń narodu, z tego więc powodu poleca zgromadzeniom amtowym, magistratom, osobom mającym prawo głosowania i t. d., aby się względem przyjęcia projektu do konstytucyi oświadczyły, obiecując go zatwierdzić i do skutku przywieść, skoro go większość przyymie. Zgromadzenie to składać będą: 1) udzielni dawniey Xiążęta i Hrabiowie rzeszy, 2) szlachta posiadająca włości, 3) dway naystarsi jeneralni superintendenci ewanjeliccy, 4) officyał rottenburski, biskup ewarski, i naystarszy dziekan katolicki, 5) Vice-kanclerz uniwersytetu krajowego, 6) deputowani z miast: *Sztuttgardu*, *Tubingi*, *Ludwigsburga*, *Ellwangen*, *Ulm*, *Heilbronn* i *Reutlingen*, 7) deputowani 63 obwodów amtowych. Wybory deputowanych mieyskich odbędą się nie pod przewodnictwem dawnieyszych woytów, lecz dyrektorów rządowych. Zastrzega sobie Król mianowanie prezesa zgromadzenia Stanów, a Vice-prezesa obiorą Stany.

Gazeta dworska tuteysza donosi, iż Hrabia *Trautmannsdorf*, Poseł Austryacki, na otrzymaném d. 10 b. m. wysłuchaniu u Króla, dopełniając zlecenia Monarchy swojego, prosił o rękę Xiężniczki *Maryi*, córki Xiążęcia Wirtemberskiego *Ludwika* (urodzoney d. 1 listopada 1797 roku) dla Arcy Xiążęcia *Józefa*, Palatyna Węgierskiego, słychać, iż druga córka tegoż samego Xiążęcia, urodzona dnia 28 czerwca 1799 ma bydź małżonką Króla Wirtemberskiego.

Od brzegów Menu dnia 15 czerwca. Kommissya Ministrów sprzymierzonych mocarstw w *Frankforcie* nie ukończyła jeszcze (jak się zdawało) dzieła swojego, czego dowodzą ciągle odbywające się narady.

Seym związku Niemieckiego ma się zatrudnić interessem nabywać dóbr skarbowych w byłém Królestwie Westfalskiém. Słychać, iż Baron *Wangenheim*, poseł Wirtemberski, poda w tey mierze wniosek na przyszłey sessyi.

W Xięstwie Nassauskiém zniesiono cechy, do czego się Stany krajowe przychyliły. Nadaremnie więc długo pracowano nad poprawą ich urządzenia.

Uczniowie akademii w *Jena* porzucają powoli birety i starodawny ubiór niemiecki; przestają oraz zapuszczać brody; przekonywają

się bowiem, iż narodowość niemiecka niepowinna się okazywać powierzchdwnie, ale wewnętrznie.

Nowa gazeta Spirska umieściła następujący artykuł: — "Gdyby jenerałowie i półkowicy Szwaycarscy czytali kiedy *Xenofonta*, wiedzieliby, iż najemne woysko, choćby nawet tak jak Greckie, nieśmiertelną okrył się chwałą zawsze jednak obojętną grałoby rolę. Z tego to względu ogromny lew *Thorwaldsona* nad jeziorem Lucerneńskiém źle się wydaje obok nikczemnego obrazu, który wystawia *Wilhelma Tella*, strzelającego do jabłka na głowie swoiego syna. W samey tylko oyczyźnie i za oyczyznę dzielność woyskowa jest prawdziwie godną uwielbienia. To, co się daje obcemu za zapłatę, jest i będzie zawsze towarem; może bydź na funty i centnary ważoném, i podług umowioney ceny płaconém. Któż statkom i brykom kupieckim stawia zaszczytne pomniki? — Obwiniano mieszkańców krajów nadreńskich o przychylność ich do Francuzów. Na usprawiedliwienie przytoczyć można, iż połączeni z Francyą byli oswobodzeni z więzów systematu lenności; odtąd zaś, jak znowu zostali Niemcami, zagraża im powrót urządzeń feudalnych — Pochodzące z rozmaitości praw prowincyonalnych zamieszanie w Niemczech, daleko jest większém, aniżeli było we Francyi. Nie tylko w każdym z 37 udzielnych krajów, inne znaydują się ustawy, lecz nawet często pojedyncze miasta jednegoż kraju oddzielne mają prawa. I tak naprzykład w *Lipsku* może bydź prawném to, co w *Bautzen* jest nieprawném. Zajęci są Niemcy wyobrażeniem wspólney oyczyzny; lecz wielki Boże, wieleż to jeszcze potrzeba, aby takowe wyobrażenie jakożkolwiek się ziściło!"

SZWECYA.

Z Sztokolmu 12 Czerwca.

Wyiechawszy Król nasz dnia 2 b. m. z tuteyszey stolicy do Skanii, chciał odpocząć dnia 5 b. m. w *Saby*; lecz przybycie i wyprawienie kilku nadzwyczaynych gońców, zatrudniło go od świtu, tak dalece, iż dopiero wieczorem na krótki szas wyszedł, i oglądał przyjemne okolice. Nazajutrz, to iest, dnia 6 b. m. udał się w dalszą drogę. Wszędzie witają go z radością urzędnicy, duchowieństwo, obywatele, a szczególniey włoscianie. Na wystawionych przy mieście *Linköping*, sześciu piramidach, dano napis: *Opiekunie Szwecyi, spóyrzyy na lud twóy; wierność jego trwa na wieki.* Brama tryumfalna na rynku przed wielkiém kollegium miała napis: *Usiłowania twoje uwieczniły równie bezpieczeństwo Skandynawii, jak sławę twoję.* Przejeżdzając Monarcha dnia 8 b. m. przez miasto *Stenbrohult*, gdzie się *Linneusz* urodził, ofiarował znaczną summę dla tamecznych ubogich. Dnia 10 b. m. przybył Król do Skanii, i stanął w klasztorze *Horrewads*, dokąd natychmiast zjechał Królewic ze wszystkiemi jenerałami, będącemi w obozie pod *Benary*, dla złożenia mu hołdu uszanowania. Nazajutrz dał królewic dla oyca wielki obiad w namiocie. Spełnił Monarcha toast: *Oby się zawsze dobrze powodziło potędze lądowey i morskiey Szwedzkiey i Norwegskiey!* Po obiedzie odprawiła się parada woyskowa. Gdy Król objeżdżał szeregi, witali go żołnierze radośnemi okrzykami, i słusznie uważają go za oyca swojego. Wszyscy zgodnie przyznają, iż od 100 lat nie widziano w Szwecyi pięknieyszego i licznieyszego woyska, nad to, które teraz w okolicach *Benary* obozuje.

PRUSY.

Berlin dnia 22 czerwca. Ogólne dochody skarbowe królestwa pruskiego, wynoszą 44 miliony 608,658 talarów, oprócz poczty, loteryi i innych mnieyszych artykułów. Objęte w tey ilości podatki wynoszą 36 milionów 908,412 talarów; że zaś, podług spisu w końcu roku 1817 jest 10 milionów 536,571 ludności, przypada więc rocznie na każdą głowę po 3 talary 12 sr. gr. i $\frac{5}{6}$ fenig.; co na dzień wynosi nie spełna 3 fenigi.

Uznawszy Król Jmć potrzebę powiększenia liczby półków kiryssyerskich woyska swojego, a chcąc oszczędzić wydatków, postanowił przemienić półki dragonii 1wszy, 2gi, 4ty i 8my na półki kiryssyerów.

DANIJA.

Z Kopenhagi 15 czerwca.

Wczoray odprawił Król nasz popis zebranego w tuteyszych okolicach woyska, oraz milicyi obywatelskiey i korpusu studentów. Ogółem było 10 szwadronów iazdy, a blisko 15,000 głów piechoty. Posłowie Rossyyski, Austryacki, Francuzki i Angielski towarzyszyli konno Monarsze.

Za kilka dni osada tuteyszey stolicy zmnieyszy się do zwyczayney swojey liczby, to jest, na 1600 ludzi, a w całym kraju tyle tylko woyska pod bronią będzie, ile stan pokoju wyciąga.

ANGLIA.

Londyn dnia 11 czerwca. Dom bankierski Pana *Rothshild* i kompanistych zawarł z rządem naszym układ względem nowey pożyczki; na mnieyszym bowiem, aniżeli inni, przestał zysku.

Poseł Perski da tu dnia 15 b. m. wielki obiad, na który już przeszło 700 biletów zapraszających rozdano.

Znaleziono tu dwie skrzynie, w których było 50,000 fałszywych złotówek pruskich; miano je już pakować na okręt, i posłać przez Hollandyą do stałego lądu. Ze zaś znaydują się na nich liczby 6 i 7, oczywisty więc jest domysł, że już 5 wyprawiono do stałego lądu. Fałszywe te pieniądze są z posrebrzaney miedzi, i ważą 17 asów mniey, aniżeli prawdziwe.

Słychać, iż rząd Hiszpański odstąpi Anglii wyspy *Cuba*.

Wolno Drukować. Ignacy Reszka Kom. Cenz. Csł.— w Wilnie w Drukarni Redakcyi pism peryod

NOWE DZIEŁA

W redakcyi gazety Kur. Lit. znaydują się następujące nowe dzieła:

Początki Jeometryi Analityczney zastosowane do liniy krzywych i powierzchni drugiego porządku, przez J. B. Biot, Członka instytutu francuzkiego, adjunkta biura długości, professora fizyki matematyczney w kollegium francuzkiem i astronomii w oddziale umiejętności w Paryżu; towarzystwa philomatycznego paryzkiego, akademiy: łukieskiey, turińskich, muniyskiey i wileńskiego uniwersytetu członka: z piątego wydania na język polski przełożone przez Antoniego Wyrwicza. W Wilnie nakładem i drukiem A. Marcinowskiego, 1819 roku. Cena . . . . rubli 2.

Listy o Włoszech napisane po francuzku w 1785 roku, przez prezydenta parlamentu w Bordeaux, Pana Dupaty, na polski język przełożone. Części 3 . . . . kop. 80

Bayki Ignacego Krasiskiego . . . kop. 15

Zasady Agronomii czyli nauki o gruntach, przez Michała Oczapowskiego . . . . rub. 1

Zasady Chemii rolniczey, przez Michała Oczapowskiego . . . . kop. 50

O potrzebie i pożytku czytania pisma ś. kop. 50

Dziennik Wileński na rok 1818:

Całe dzieło z 12stu numerow złożone, oprawne w papier, we dwóch tomach, na papierze ordynaryynym . . . rub. 3 kop. 30

— rossyyskim . . . . rub. 3 kop. 60

Numera pojedyncze, za każdy, na papierze ordynaryynym . . . . kop. 30

rossyyskim . . . . kop. 35

Geschichte des Ursprungs und Fortgangs der deutschen Literatur bis auf die neuesten Zeiten u. s. w. von Benjamin Friderich Haustein . . . . rub. 1

Gnomonika rysunkowa, czyli sposób prosty i łatwy rysowania kompasow na różnych płaszczyznach, bez żadnego rachunku, używając tylko cérkla przez Wincentego Karczewskiego . . . . kop. 50

O karmieniu pszczół i o środkach ratowania słabych . . . . kop. 10

Wiadomości Brukowe oprawne:

z roku 1817 . . . rub. 2

— 1818 . . . rub. 2

Też same xiążki znaydują się w Sklepie Domu Dobroczynności.

W Xięgarni XX. Pijarów u Alexandra Żołkowskiego, są następne dzieła do przedania:

1 Prawo cywilne prywatne Państwa Rossyyskiego, przez B. Kukolnika napisane, a przez St. Budnego z Rossyyskiego przełożone, 8vo 2 tomy w Wilnie 1819 — Rub. 1 kop. 50. Część 2ga osobno kop. 75.

PP. Prenumeratorowie, zechcą zgłosić się do wyż pomienioney Xięgarni dla odebrania części 2giey, lub kto pierwszey nieodebrał, obudwóch razem, za złożeniem biletu.

Kodex Szubrawski z rycinami kop. 30.

Kazania Niedzielne X. Godlewskiego część 3cia kop. 50.

Ogłoszenia po raz drugi i trzeci.

2 Poddany móy człek, Pantelemon Minajew, teraźnieyszego miesiąca junii że dnia 23 na 24 nocną porą z żoną swoją Justyną Jwanową zbiegł, zabrawszy kupioną dla nich przezemnie ruchomość, tudzież pieniędzmi rubli ośmset; z których Minajew urody średniey, chudawy, włosow na głowie ciemno-rusych, oczu karych, nosa miernego, wargi wierzchnie rozdwojone, mający wieku więcey lat trzydziestu; a Justyna urody średniey, twarzy okrągławey, włosow na głowie ciemno-rusych, nosa miernego, oczu szarych, wieku około trzydziestu lat. Gdyby się zaś okazali gdzie wzmienieni Minajew i żona jego Justyna, proszę przez ninieyszą trzykrotną awizacyą każdego, o odesłanie ich pod strażą do mieyscowey Policyi, lub prosto do mnie do Wilna, za co ofiaruję nadgrody dwadzieścia piec rubli assygnatami. Dan roku 1819 junii 24 dnia.

Eudocya Spirydonowa Tyt. Sowietnikowa.

---

2. Niżey podpisany dnia wczorayszego straciłem papiery Drzewickim służące, jeśliby kto one znalazł upraszam aby do kancelaryi Ziemskiey Wileńskiey raczył odesłać za, co oswiadczam się wywdzięczyć. Dnia 24 junii 1819 roku — R. Drzewicki.

---

3. Kancelarya JW. Wileńskiego Cywilnego Gubernatora ogłasza: iż w tuteyszey Skarbowey Izbie będzie odbywać się licytacya na wzięcie w arendowną dzierżawę, domu gościnnego w mieście Wilnie znaydującego się, w dniach: 21, 23 i 25 mca julii bieżącego roku; azatém życzący wziąć w dzierżawę takowy dom, zechcą przybydź dla licytacyi na terminy naznaczone z pewnemi ewikcyami, odpowiadającemi summie nie mnieyszey od rubli 3,000 srebr. Dnia 21 junii 1819 roku.

Sekretarz A. Łazarowicz.

Od dnia 1go następującego miesiąca lipca zaczyna się drugie półrocze prenumeraty na gazetę Kur. Lit. Prenumerować można: w Wilnie w Expedycyi gazetney głównego Pocztamtu Lit. i u Redaktora, mieszkającego na ulicy Swięto-jańskiey, w domu pod Nrem 335, na przeciw xiegarni uniwersyteckiey, a w innych guberniach we wszystkich Kantorach i Expedycyach pocztowych Prenumerata półroczna z pocztą jest rubli sr. 7, bez poczty na półroku rubli sr. 4 kop. 50.; na kwartał rubli sr. 2, kop. 25.